

EL PRESENT DELS CENTRES ESPECÍFICS I ELS PROGRAMES DE TRANSICIÓ A LA VIDA ADULTA

Elena Ferrer Cerdà

Professora Associada del Dept. Ciències de l'Educació de la UIB

Si parlem de transició a la vida adulta sovint ens ve a la ment el pas del sistema educatiu al laboral o la finalització d'una etapa en la vida de cadascú (la joventut) i l'inici d'una altra (l'adulta). Però quan ens enfrontam a aquesta transició el pas no és tan clar, i les fronteres entre una etapa i una altra no estan gaire delimitades, sinó ben al contrari es troben difuminades i són tants els components que hi intervenen que no és fàcil definir la transició. Al llarg d'aquesta exposició s'intentaran acotar aquests conceptes i introduir els Programes de Transició a la Vida Adulta que aquest any s'han generalitzat a tots els centres d'educació especial de la nostra Comunitat Autònoma per tal que aquest període es doni de la forma més òptima possible.

1. El concepte de transició i el concepte de transició a la vida adulta

Com s'ha dit a la introducció, definir el concepte de transició no és senzill i més encara en un moment en què els canvis socials esdevenen a una velocitat a la qual, en moltes ocasions, ens és difícil adaptar-nos.

Intentant fer una aproximació al concepte de transició d'una forma concreta, ens podem referir a la definició que dona Pedro Jurado (1999, 133) considerant-la com "...tot episodi o fase que es conforma com a aspecte crític que ocorre durant els canvis, siguin maduratius, socials o d'altra índole que afecten l'individu i els quals es caracteritzen per les repercussions que tenen en l'ambient o context en el qual ocorren".

Campo (1999, 11), per la seva part, considera la

transició com "...un canvi de curta durada caracteritzat per una notòria continuïtat respecte al pasat. De fet, la majoria de les transicions tenen inicis definits i finals probables, i sotmeten les persones que les viuen a un procés adaptador de major o menor intensitat".

Partint d'aquestes definicions i d'acord amb Weatherman (1993) (cit. Álvarez Rojo i García Pastor, 1997) podríem entendre el trànsit com un pont des de la seguretat d'una situació coneguda a les oportunitats i riscos amb què una persona s'enfronta a la nova situació.

Observant des d'aquesta perspectiva el transcurs de la transició podem pensar que es tracta de processos més o manco senzills que, després d'una fase d'inestabilitat duen linealment a la persona a una altra situació de nou estable i segura. No obs-

tant això, López Blasco (2001) considera que en la situació actual, les transicions ja no es poden explicar d'una forma tan senzilla donat que manifesten una gran reversibilitat; reversibilitat que provocarà que en moltes ocasions les transicions ja no siguin unidireccionals sinó que es caracteritzin per un procés d'avanç i retrocés més o menys continu. D'aquí que comenci a sorgir el terme "transicions" substituint el de "transició".

És dins aquesta dinàmica que podem emmarcar el concepte de transició a la vida adulta, en excessives ocasions identificat únicament amb la inserció laboral. Álvarez Rojo i García Pastor (1997) interpreten aquesta simbiosi amb la importància que té per a la inserció social de qualsevol persona aconseguir un lloc de treball que li proporcioni una independència econòmica que li permeti, en conseqüència, gaudir d'altres serveis i activitats.

Malgrat aquest fet, la postura amb la qual ens identifiquem des d'aquestes línies és la d'entendre la transició a la vida adulta com un procés més global que abraça tots els rols que desenvolupa una persona adulta. Per tant, estam d'acord amb Pallissera (1999, 5) quan defineix la transició a l'edat adulta i vida activa com "un procés que porta a que cada persona arribi a assolir el màxim nivell d'independència possible, en funció de les

seves necessitats, demandes i capacitats, als diferents entorns i rols propis de la vida adulta".

Aquest procés es fa difícil perquè, com apunta López Blasco (2001), en aquests moments la permanència dins l'estatus jove s'allarga en el temps; les transicions a la societat postmoderna estan desestructurades i la transició cap a la vida adulta es converteix en un període obert en el que el jove ha d'optar, decidir i elegir constantment per trobar el seus propis objectius.

Per tant, donades aquestes dificultats cal planificar el procés de transició a la vida adulta i organitzar serveis de suport que s'hauran de posar en marxa durant l'escolarització obligatòria i inclouran tant els serveis educatius com els serveis posteducatius i d'adults, perllongant-se al llarg de tot el procés de transició. Aquest fet és encara més evident en el cas de les persones amb discapacitat, i en particular les persones amb discapacitat psíquica, perquè es troben en una situació de desavantatge respecte a la seva formació i possibilitats d'inserció laboral, independència econòmica i familiar, capacitat d'autodeterminació,...

2. Els Programes de Transició a la Vida Adulta (PTVA) en el context dels centres específics

Analitzar els PTVA és, ara per ara, una tasca

Pianos Can Garcias

1.951

Pere Josep Garcias (Pianer)

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca) Tel. i Fax: 971 46 20 16

VENDES I LLOGUERS AMB OPCIÓ A COMPRA

**AFINACIONS · REPARACIONS · RESTAURACIONS
ASSESSORAMENTS · ACCESSORIS · TRANSPORTS**

impossible ja que, malgrat que hi hagués diverses iniciatives per part d'alguns centres d'Educació especial de la nostra Comunitat Autònoma, no és sinó en el present curs 2001-2002 quan s'han implantat amb caràcter general.

Per cercar els antecedents d'aquests programes, ens hem de remuntar al Reial Decret 696/1995, d'ordenació dels alumnes amb necessitats educatives especials, en el que s'estructura l'escolarització dels alumnes als centres d'educació especial. A l'article 20 en què s'organitzen els ensenyaments s'exposa que "...en els centres d'educació especial s'impartirà l'educació bàsica obligatòria i una formació que faciliti la transició a la vida adulta dels alumnes escolaritzats en ells". Després d'aquesta referència legislativa, en segueixen d'altres tant del MEC com de la Conselleria d'Educació i Cultura a través de les quals es regulen específicament els PTVA.

És a partir d'aquests documents que podem contextualitzar els PTVA als centres d'educació especial com una etapa educativa que substitueix l'antiga modalitat d'aprenentatge de tasques, organitzada en un únic cicle de dos anys de durada. Els alumnes que cursen els PTVA han de tenir 16 anys, i malgrat que es preveu una pròrroga quan les condicions de l'estudiant així ho requereixin, el límit màxim d'edat per prendre-hi part són els 20 anys.

L'estructura d'aquests programes gira al voltant de tres àmbits d'experiència que es desenvolupen en diferents mòduls els quals es concreten en diferents blocs de continguts. Malgrat que es determinen de forma legal les hores setmanals de dedicació a cada un dels mòduls, també es proposa la realització de programacions globalitzades que incloguin continguts de diferents àmbits.

Els tres àmbits de treball, així com els mòduls que els configuren són els que apareixen a continuació:

a) Àmbit d'autonomia personal en la vida diària

- Mòdul 1: Benestar i cura d'un mateix
- Mòdul 2: Autonomia a la llar

b) Àmbit d'integració social i comunitària

- Mòdul 1: Oci i lleure
- Mòdul 2: Desplaçaments, transports i comunicacions
- Mòdul 3: Utilització dels equipaments
- Mòdul 4: Participació en la vida comunitària

c) Àmbit d'orientació i formació laboral

- Mòdul 1: Capacitació laboral
- Mòdul 2: Orientació laboral
- Mòdul 3: Formació en centres de treball

Per tal que l'alumne participi dels PTVA de la forma més adequada es preveu l'elaboració d'un pla individual d'orientació cap a la transició i la inserció laboral per reforçar tots els aprenentatges que tenen una especial incidència en el desenvolupament d'una vida el més autònoma i independent possible.

Malgrat això, aconseguir aquest objectiu no depèn sols del bon desenvolupament d'aquests programes (anàlisi que es podrà fer després d'un temps raonable d'aplicació) sinó que les estructures socials entenguin que la persona amb discapacitat pot, si se li ofereixen els suports necessaris, desenvolupar les seves capacitats al màxim, i es deixin de banda prejudicis que contràriament "l'han catalogat com a receptor del benefici social i no com a productor d'aquest" (González, 1995, 30).

Referències

- * Álvarez Rojo, V. i García Pastor, C. (1997). *Orientación vocacional de jóvenes con necesidades especiales. Un programa de transición a la vida adulta*. Madrid: EOS.
- * Campo, A. (1999). *Itinerarios personales y educativos. Cuadernos de Pedagogía*, 282, 10-13.
- * González Yagüe, A. (1995). *Integración laboral del Deficiente Psíquico*. A: C. García Pérez (coord.), *Integración Sociolaboral del Deficiente Psíquico* (pp. 29-31). Salamanca: Amarú.
- * Jurado de los Santos, P. (1999). *La transición escuela/trabajo y la evaluación de personas con discapacidad*. A: P. Arnaiz i C. Guerrero (eds), *Discapacidad psíquica: formación y empleo* (pp. 133-147). Málaga: Aljibe.
- * López Blasco, A. (2001). *Jóvenes en la segunda modernidad: ¿a quién le interesa sus conocimientos, su preparación?*. A: A. López Blasco i J. Hernández Aristu (comp.) *Jóvenes más allá del empleo. Estructuras de apoyo a las transiciones de los jóvenes* (pp. 15-34). Valencia: Nau.
- * Pallisera Díaz, M. (1999). *Formació i inserció per a les persones amb discapacitats. Els reptes de la transició a l'edat adulta i vida activa* (pp. 5-13). *Seminari de la Direcció General de Formació*. Palma: Govern Balear/Conselleria de Treball i Formació.